

РЕКОРДНІ 7 РОКІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ

Анатомія голосувань, трансформація
монобільшості та виклики парламенту
під час війни.

Аналітичне дослідження
громадської ініціативи "Голка".

Рекордні сім років. Як Верховна Рада у війну змінилась без виборів

Парламент заходить на восьмий рік роботи. Народні депутати складали мандати, переходили до уряду, тікали з України, втрачали громадянство, гинули під час війни, ставали фігурантами кримінальних проваджень за державну зраду чи корупцію, а дехто добровільно став на захист України, вступивши до лав ЗСУ.

Війна підняла на поверхню одну з найбільших вад змішаної системи – мажоритарку. Оскільки у 2019 році вибори відбулися за старими правилами – до набрання чинності новим Виборчим кодексом, частину парламенту обирали персонально на місцях. Тепер, коли через воєнний стан проведення довиборів неможливе, вакантними лишаються 47 округів, а низка регіонів втратила представництво у парламенті.

Більше того, через тимчасову окупацію ворогом частини областей зростає кількість недіючих округів. Як наслідок, у Раді часом бракує голосів навіть за критично важливі євроінтеграційні рішення. Заступник голови фракції “Слуга народу” **Андрій Мотовиловець** пояснив це страхом, втомою і розгубленістю парламентарів від дій антикорупційних органів.

Після парламентських виборів 2019 року “Слуга народу” пишалася монобільшістю. Проте з 2023 року вона існує лише на папері: фракція практично втратила спроможність самостійно забезпечувати 226 голосів за закони. Нині в її лавах формально значаться якраз мінімально необхідні 226 депутатів. Однак ця цифра хитка і тримається в тому числі завдяки втікачам за кордон і фігурантам кримінальних проваджень.

Громадська ініціатива “Голка” до сьомої річниці роботи Верховної Ради проаналізувала всі голосування парламенту й дослідила, як за ці роки змінилися дисципліна фракцій. Зокрема, як змінилася поведінка депутатів під час політично чутливих голосувань таких як скасування незалежності НАБУ і САП та формування нового складу уряду.

Урядові призначення, втечі та смерть

За останні сім років 71 народний депутат втратив повноваження. Найчастіше політики складали мандати з власної волі. З-поміж них – одіозний Ілля Кива, який після початку великої війни втік до Росії, звідки надіслав заяву про відмову від депутатського крісла. Згодом його в Росії ліквідували. Водночас заборона проросійських партій не означала автоматичної втрати мандатів для їхніх представників. Як наслідок, колишні члени ОПЗЖ та інших заборонених сил досі залишаються у парламенті.

Частину проросійських парламентарів вдалося вивести зі складу Верховної Ради лише після втрати українського громадянства. Одним з таких став Віктор Медведчук. Спецслужбам вдалося затримати кума Путіна і обміняти його на українських військовополонених.

Але українські політики теж ставали жертвами ворожих спецслужб. Найрезонанснішим було вбивство у Львові Андрія Парубія – одного з ключових лідерів Революції Гідності, якому посмертно присвоїли звання Героя України.

ПРИЧИНИ КАДРОВИХ ВТРАТ ПАРЛАМЕНТУ

ФРАКЦІЇ ТА ГРУПИ:

	31
	5
	5
	4
	4
	3
	3
	16

*У категорію з власної волі увійшли ті, хто написав особисту заяву або, як Вакарчук, не увійшли до фракції партії, від якої балотувалися. Щодо фракцій та груп враховувалися дані на момент втрати мандату.

Дані актуальні станом на 03.07.2026.

Колишній народний депутат ЄС **Михайло Забродський** склав повноваження, аби повністю себе присвятити Збройним силам України.

Що стосується фракції “Слуга народу”, то тут чимало депутатів звільнилися через призначення на державні посади. Найчастіше представники монобільшості переходили до Кабінету Міністрів. За роки повномасштабної війни **Володимир Зеленський** так і не погодився створити коаліційний уряд і далі поповнює Кабмін, як правило, списочниками з фракції влади.

Так, у липні під час чергового урядового перезавантаження Верховну Раду залишили **Віталій Безгін** та **Денис Маслов**. Міністри змінюються доволі часто. Якщо дивитися на зміни урядів, то лише **Михайло Федоров**, який потрапив у парламент за списком “Слуги народу”, безперервно працював в Кабміні з 2019 року і аж до відставки в липні 2026.

Кількість народних депутатів зараз найменша за всю історію України – 390 з 450. Тому посади дістаються, як правило, списочникам, щоб склад парламенту поповнювався, бо так у парламент потрапляє наступний за списком партії політик. Тому мандати отримують ті, хто до Верховної Ради не потрапив би за інших історичних обставин.

**Рекордно недоукомплектована рада.
Як можна було цього уникнути?**

Коли президентом України був Петро Порошенко, а у Верховній Раді після Революції Гідності працювала коаліційна більшість, громадський сектор вимагав провести виборчу реформу і обирати парламент за відкритими списками. Тоді б не було мажоритарних округів. А у парламент потрапляли б від партійного списку ті політики, які мали б в народі найбільшу підтримку, а не хто купив собі перші місця у списку.

Стоп-кадр з сюжету ТСН. Акція на підтримку виборчої реформи, 2018 рік

Але в Україні кожна партія влади намагається змінити виборчі правила під себе. Тому навіть ризик того, що під час війни Верховна Рада може залишитися недоукомплектованою, не змусив політиків відмовитися від власних політичних інтересів.

Коли президентом став Володимир Зеленський, він не став чекати чергових парламентських виборів і розпустив Верховну Раду. Відтак діяли старі правила гри з мажоритарною системою. І “Європейська солідарність” від цього точно не виграла, бо змогла взяти аж два мандати на Львівщині. Вони дісталися **Миколі Княжицькому** і **Михайлу Бондару**.

Через анексію Криму та тимчасову окупацію Донеччини і Луганщини вибори у 2019 році проводили не у 225 мажоритарних округах, а лише у 199 округах. Якби парламент перед повномасштабним вторгнення обрали б за відкритими списками, – то такого серйозного виклику із недоукомплектуванням Верховної Ради не було б. Зараз в Раді перебуває 178 мажоритарників і мажоритарний компонент став дуже відчутною проблемою.

ЦІНА МАЖОРИТАРНОЇ СИСТЕМИ

47

вакантних
округів

4

втікачі

Для розуміння, за час повномасштабної війни ще 27 округів стали повністю або частково окуповані чи це тепер прифронтові території – Маріуполь, Бахмут, Сєвєродонецьк, Бердянськ, Нова Каховка. Тобто депутати цих округів формально представляють громади, яких фізично не існує або які живуть під окупацією.

Як свідчать результати соціологічного опитування, які ОПРИЛЮДНИВ Міжнародний республіканський інститут, думки українців про необхідність перезавантажити парламент поділилися майже порівну – 49% однозначно підтримують або скоріше підтримують, а 47% скоріше не підтримують або однозначно не підтримують.

Опитування проводила соціологічна група "Рейтинг" на замовлення Міжнародного республіканського інституту у різні місяці 2024-2026 років

Окрім вакантних округів, є округи, де політики банально втекли з країни, але залишаються з мандатом. Найбільш зухвалою була втеча мажоритарника з Одещини Артема Дмитрука. Проросійський політик, який блокував заборону діяльності московського патріархату, втікши з країни, навіть включався на засідання правоохоронного (!) комітету і голосував. Лише після скандалу його виключили зі складу цього комітету, але мандат він зберіг.

Важливо наголосити, що серед втікачів є й нардеп від “Слуги народу” – мажоритарник із Харківщини Олександр Куницький. Попри очевидні репутаційні ризики, його не виключають, адже суто формально монобільшість має зберігати вигляд існуючої. Наразі фракція влади налічує критичний мінімум у 226 депутатів – і це при тому, що у 2019 році вона починала із 254 членів.

Після виборів 2019 року президент Зеленський підписав Виборчий кодекс і за ним навіть встигли провести місцеві вибори. Однак повоєнні вибори, ймовірно, будуть проходити за новими правилами. Для цього на початку цього року парламент залучив громадський сектор.

Швидше за все, коли повоєнні вибори відбудуться, то це будуть пропорційні закриті партійні списки. Але з'явилися і нові виклики: обговорюють заборону чи регулювання Telegram-у, організацію виборів за кордоном для значної кількості виборців, тощо.

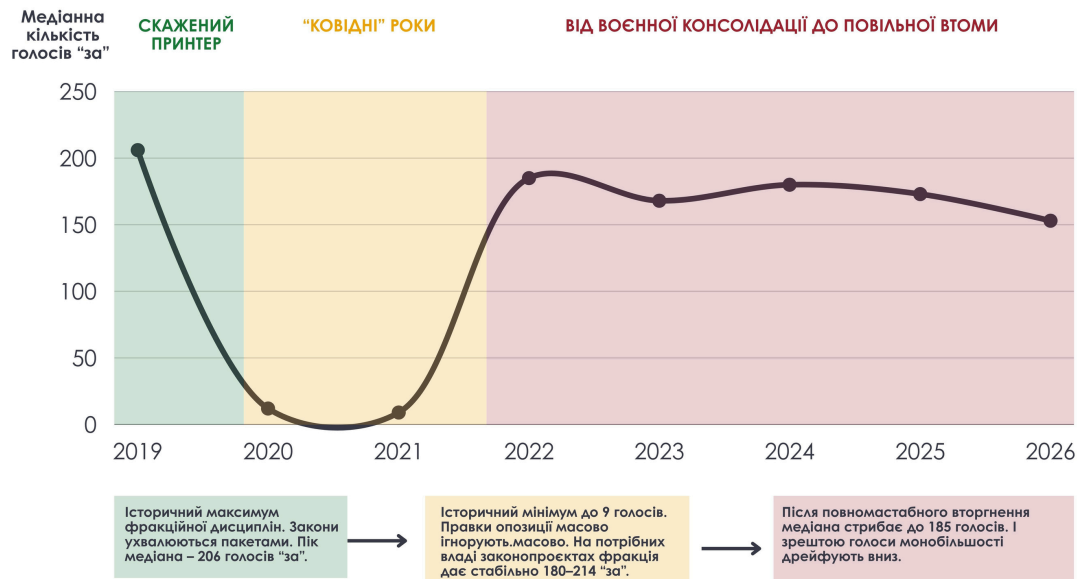

Від турборежиму до втоми

Не так важливо, з якою кількістю народних депутатів у фракції починає скликання, як те, скільки народних депутатів залишиться в ній перед наступними виборами. Епоха “скаженого принтера”, коли парламент швидко і злагоджено ухвалював закони, у Верховній Раді завершилася, щойно настала пандемія. І це чітко простежується, якщо вивести медіану і не враховувати аномально високі або низькі значення.

Це жодним чином не свідчить про розвал монобільшості саме на цьому етапі. Просто в цей період типовими стали голосування за опозиційні поправки, які “слуги” масово ігнорували (не тиснуть нічого або голосують “проти”). Половина всіх голосувань 2021 року збирала від “Слуг народу” менше десятка голосів “за”. Саме ці роки й породили міф про “монобільшість, яка нічого не підтримує”: середні показники фракції тонули в поправковому спамі.

ТРИ ЕПОХИ МОНОБІЛЬНОСТІ: ЯК ЗМІНЮВАЛАСЯ ПОВЕДІНКА “СЛУГИ НАРОДУ”

Медіана створена на основі поіменних голосувань від початку роботи Верховної Ради ІХ скликання до 16 липня 2026 року. Поодинокі аномальні значення (аутляєри) не враховано.

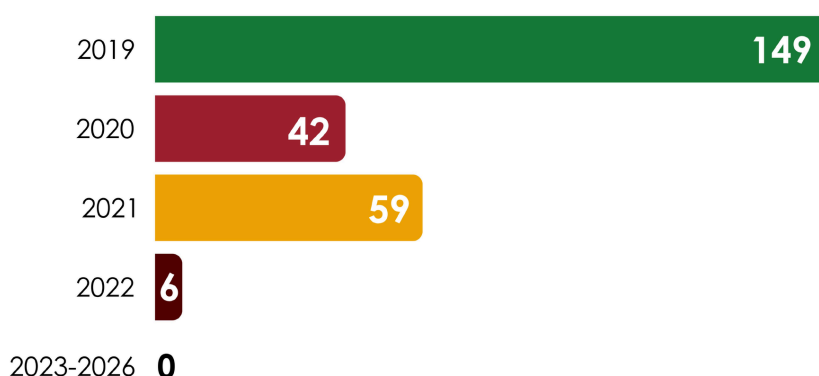
У 2021 році ще можна було зробити “ренесанс” монобільшості і зібрати її під конкретні питання. Для того, щоб мобілізувати голоси був спеціальний “шифр Разумкова” – на той час був спікером був **Дмитро Разумков**. З трибуни він казав: “прошу визначитися та голосувати” і “прошу підтримати та голосувати”. У першому випадку – це був сигнал, щоб натискати жовту або червону кнопку, а в другому – зелену.

Але перед повномасштабним вторгненням “Слуги народу” пережили перше серйозне політичне потрясіння – з посади голови Верховної Ради **зняли** Разумкова, який був однією з ключових осіб – очолював список партії на виборах. І політик одразу сформував свою групу і добирав в неї людей з фракції “Слуга народу”.

Після повномасштабного вторгнення лише у 2022 році був момент найвищої консолідації голосів у парламенті. Тогочасна голова партії “Слуга народу” **Олена Шуляк повідомила**, що з “групи Разумкова” політики почали повертатися у фракцію і додала “але все одно холод у відносинах залишається”.

З початку 2023 року монобільшість за жодну законодавчу ініціативу, яка стала у подальшому законом, ніколи не давала більше 226 голосів. Під час підрахунку враховувалися ухвалені закони у першому читанні (за основу і в цілому) та другому читанні.

КІЛЬКІСТЬ ПІДПИСАНИХ ЗАКОНІВ, ДЕ ФРАКЦІЯ “СЛУГА НАРОДУ” ДАЛА 226+ ГОЛОСІВ

Графіка створена на основі аналізу відкритих даних з сайту Верховної Ради України. Врахувалися закони, зі статусом “закон підписаний”, які голосували за основу і в цілому, а також у другому читанні.

Тут ще варто зазначити, що і сама фракція “Слуг народу” втратила чимало представників. Дехто ставав позафракційним, бо отримав посаду, яка зобов'язує вийти з фракції (Дмитро Разумков, Олександр Корнієнко), а декого просто виганяли, як Олександра Дубінського. Хтось тікав до депутатських груп – “За майбутнє” або “Відродження України”.

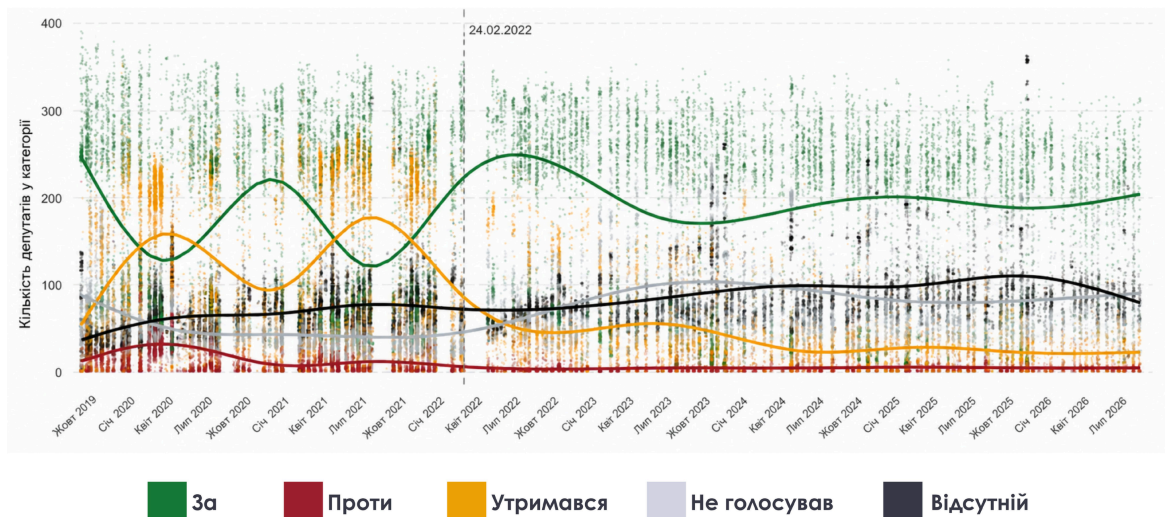

Суб'єктність у парламенті. Хто не мовчить під час важливих голосувань?

Депутати майже не голосують червоною кнопкою після 2022 року. Навіть опозиція. Це чітко видно на цьому графіку, де червона лінія – це голосування народних депутатів “проти”. Ця лінія майже зведена до нуля.

Як змінилася динаміка голосувань у Верховній Раді?

Візуалізація поіменних голосувань створена на основі даних сайту Верховної Ради.
Кожна крапка - це одне голосування.

Під час розгляду питання ліквідації незалежності НАБУ і САП, червоною кнопкою голосували лише кілька представників "Європейської солідарності", але що важливо, що голоси проти були і в "слугах". Червоною кнопкою голосували **Ганна Бондар**, **Дмитро Гурін**, **Роман Грищук**. Це мажоритарники з фракції влади.

У тих, кого обрали за мажоритарною системою може бути більше суб'єктності, бо списочників партія може позбутися, а проводити вибори у війну на мажоритарних округах, як вже зазначалося, неможливо і за таких умов кожен народний депутат є дуже вагомий для парламенту. **Але опір мажоритарників не є масовим і тому це ще один аргумент, чому зрештою країна мала б прийти до системи відкритих партійних списків і ніколи більше не ставити під удар конституційний склад ради у 450 мадатів.**

Коли мова йде про голосування за ліквідацію незалежності антикорупційних органів не можна забувати і прізвища тих політиків, які блокували трибуну і фізично не могли натиснути кнопку проти.

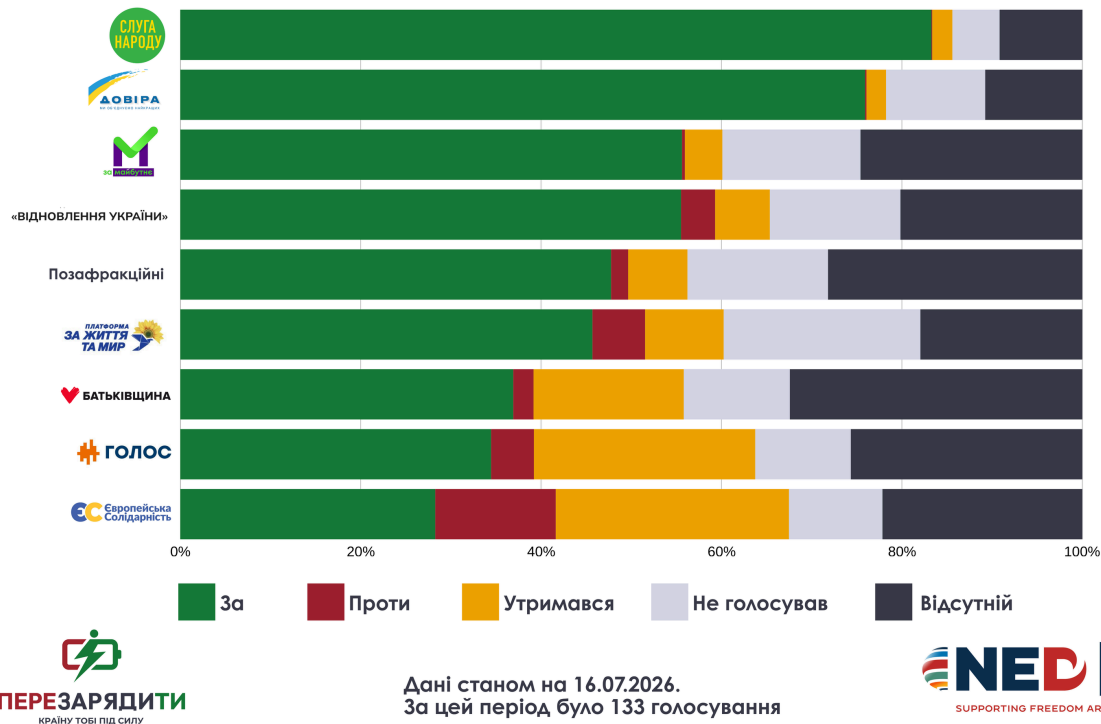
Народні депутати, які блокували трибуну під час голосування за ліквідацію незалежності антикорупційних органів

Важливо зауважити, що кадрові призначення залишаються чи не єдиними голосуваннями, коли опозиційні ЄС та “Голос” продовжують висловлюватися проти. А “слуги” навпаки голосують за призначення майже одностайно – 83,3% “за”.

Це рекорд серед усіх типів голосувань і саме тут розкол між фракціями максимальний. Якщо слуги кадрові питання підтримують, то ЄС навпаки перебуває у найзапеклішій опозиції і дає лише 28,3% “за” і 13,4% “проти” – найвища частка відкритого “проти” будь-якої фракції на будь-якому типі голосувань за все скликання. Прикметно, що вихідні з забороненої партії ОПЗЖ, які створили депутатські групи, голосують за призначення охочіше за демократичну опозицію.

Найбільш скандальним стала саме остання зміна уряду, коли зняли міністра оборони Федорова. Втім, показники голосування цього разу не були аномальними.

Кадрові питання. Як голосували фракції та групи?

Хоча тут варто згадати, що під час цього призначення з'явилася нова форма протесту – заява про складання мандату як політичний крок. Народний депутат **Микита Потураєв** член політради партії, якого називали політехнологом “Слуг народу”, **написав** заяву про складання повноважень. Розуміючи політичну причину таких дій, колеги Потураєва і зі “Слуг народу”, “Європейської солідарності”, “Голосу” наголосили, що голосуватимуть “проти” і не дозволять Потураєву скласти мандат.

До речі, представники “Слуг народу” з 2022 року загалом менше голосують “проти”, але все частіше не беруть участь в голосуванні – це може бути або мовчазний протест або саботаж, який дозволяє мінімізувати конфлікти всередині фракції. Для розуміння, **кількість неголосувань у порівнянні із повоєнним періодом зросла з 5,9% до 19,9%**. І це стосується не лише “Слуг народу”.

Так, під час розгляду скандального проєкту Цивільного кодексу спікера Верховної Ради **Руслана Стефанчука** у першому читанні 45 нардепів просто не голосували, ймовірно, щоб не псувати стосунки зі спікером. Принаймні Максим Павлюк, Юлія Яцик, Юлія Овчиннікова, Артур Герасимов та Сергій Вельможний за питання до і після голосували “за” або утрималися, а за ключове питання – розгляд проєкту Цивільного кодексу в першому читанні – просто не голосували. Проти проголосувало лише двоє парламентарок з “Голосу” – Наталія Піпа та Інна Совсун. Ще 86 політиків взагалі були відсутні.

Але є мовчазний протест, який проявляється у неголосуванні, а є й відвертий саботаж у “Слугах народу”. До числа таких саботажників вдаються політики, які мають, до прикладу, проросійські погляди. Вони або вдають відсутніх, або голосують проти, коли на розгляді такі важливі для нацбезпеки питання, як, до прикладу, заборона Російської православної церкви чи деколонізація. Так, обраний на Дніпропетровщині “слуга” Роман Каптелов голосував проти фінального кроку деколонізації – постанови щодо перейменування 333 населених пунктів. Саме цей народний депутат у фракції влади найбільше голосує проти – 73,7%.

“Слуги”, які намагаються блокувати важливі для нацбезпеки питання, можуть просто виймати картки зі слотів і вдають відсутніх. Втім відсутність деяких депутатів на засіданнях Верховної Ради можна зрозуміти. Є політики, які стали на захист країни: Роман Костенко та Роман Лозинський з “Голосу”, Святослав Юраш (“Слуга народу”), Сергій Рудик (група “За майбутнє”) . Інша чинна нардепка від ЄС Яна Зінкевич є незмінною командиркою та засновницею добровольчого медичного батальйону “Госпітальєри”.

Законодавча гілка влади на сьомому році роботи вже не може спиратися на арифметику однієї фракції. Зрілим рішенням є інституціоналізація того, що й так відбувається вимушено щодня – широкої коаліції з опозиційними силами, з прозорими правилами вироблення й ухвалення законів замість щоразового “збирання голосів” під конкретне рішення.

50 мільярдів євро від ЄС за реформи. Хто саботує їх у парламенті і хто з проросійських політиків намагається відбілитися?

Європейський Союз за проведені реформи надає Україні фінансову підтримку. І для того, щоб держбюджет її отримав Верховна Рада має голосувати за відповідні закони, які входять до спеціального переліку програми Ukraine Facility. Це можливість отримати 50 мільярдів євро з 2024 року по 2027 роки. Кожна реформа у прямому розумінні має свою ціну. Провал голосування у сесійній залі може означати затримку у залученні бюджетного фінансування.

Окрім того, нещодавно ЄС схвалила зміни до механізму підтримки України Ukraine Facility. Зміни передбачають включення додаткового фінансування на 8,3 млрд євро у цьому році. Ці кошти будуть надані через механізм Ukraine Support Loan – інструмент підтримки України з боку ЄС загальним обсягом до 90 мільярдів євро на цей та наступний роки. Зокрема, Україна має виконати додаткові зобов'язання у сферах верховенства права та боротьби з корупцією.

Найбільший саботер з виконання плану Ukraine Facility – “Батьківщина”. Команда **Юлії Тимошенко** може не просто ігнорувати голосування, а й голосувати проти. При чому природоохоронні питання, включені до програми Ukraine Facility, не отримали жодного голосу.

Фракція влади з 2023 року жодного разу не дала 226 голосів за законопроекти, які б вступили в силу. Про це “Голка” **писала** у першій частині дослідження, яке підготувала до семи років роботи парламенту. Але парадокс полягає в тому, що голові фракції **Давиду Арахамії** вдалося побудувати гібридну модель – ситуативну коаліцію, яка в потрібний момент дає потрібний результат. Як повідомляли **медіа**, Арахамію від підозри у резонансній справі “Мідас” “відмолив” особисто **Володимир Зеленський**. Одна з причин – він незамінний у Верховній Раді.

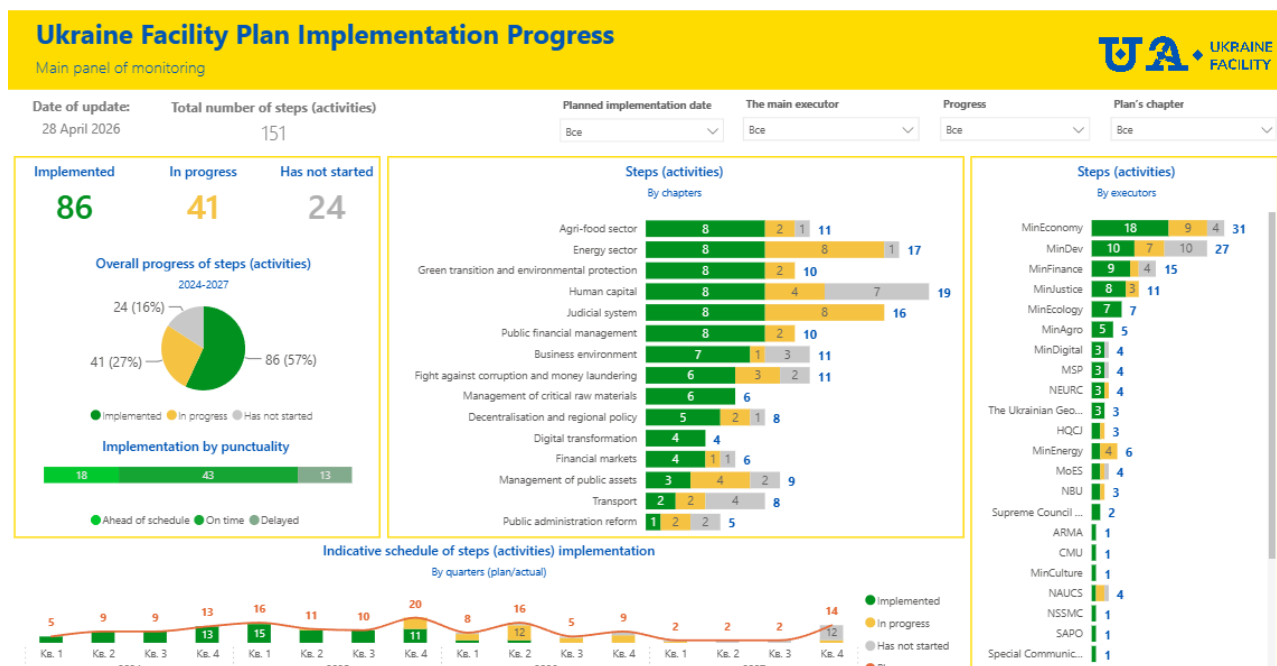
Дані підтверджують, що опозиція найчастіше допомагає виконувати євроінтеграційні зобов'язання, колишні представники проросійської ОПЗЖ дають голоси для кадрових змін, "Довіра" максимально підпирає економічні питання, а коли бракує голосів – з депутатською групою "За майбутнє" можна домовитися про бартерні голосування.

Гроші за реформи: хто саботує Ukraine Facility, а хто протягує небезпечні норми?

За запровадження реформ Україна від міжнародних партнерів може отримувати кошти, які допомагають підтримати економіку країни під час війни і розподіляються за трьома напрямками: підтримка держбюджету (дещо більше €38 млрд), формування інвестиційного фонду (дещо менше €10 млрд) та допомога уряду для синхронізації національного законодавства з законодавством ЄС (дещо менше €5 млрд).

Прогрес реалізації Плану України.
Дані Мінеконому з сайту Ukraine Facility Plan

Успіхи України за виконання цих показників відстежуються на спеціальній платформі – [Ukraine Facility Plan](#), яка містить перелік реформ. Базові реформи охоплюють боротьбу з корупцією, судову реформу, державне управління, управління державними фінансами, а є ще економічні реформи і реформи секторального розвитку (енергетичний сектор, транспорт і логістика, тощо).

Партія влади не дала 226 мінімально необхідних голосів за жодний підписаний президентом закон з 2023 року. Коли мова про закони з Ukraine Facility, то тут “Слуг народу” дають приблизно 80% голосів від кількості членів фракції. Найчастіше ситуацію рятує депутатська група “Довіра” – дає майже 75% від кількості членів групи.

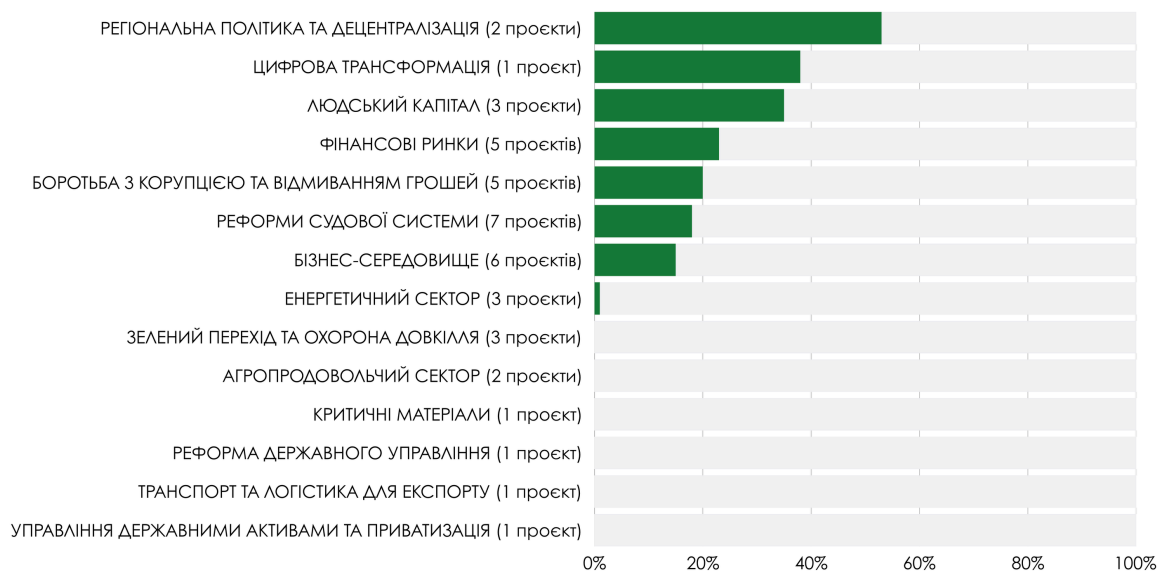
Аналіз голосувань за закони, які спрямовані на виконання цього плану доводить, що саботує голосування саме “Батьківщина”. Якщо за всі інші питання фракція віддає 35% голосів “за”, то за 41 закон, який відповідав цьому плану – менше 17%. Більше того, це єдина політична сила, яка відкрито виступає проти євроінтеграційних реформ і дає 7,4% голосів фракції “проти” законопроектів з переліку інструменту Ukraine Facility.

Найбільше голосів “проти” нардепи “Батьківщини” дали за антикорупційний закон про виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, та за законопроект про регулювання корисних копалин. В обох випадках – по 14 голосів.

Жодного голосу “батьківщинівці” не дали за закони, які були потрібні для виконання Ukraine Facility Plan, коли вони стосувалися охорони довкілля. І цьому може бути своє пояснення. На місцевому рівні представники партії фігурували в низці скандалів з незаконним землевиділенням.

ЯК ГОЛОСУВАЛА БАТЬКІВЩИНА ЗА ЗАКОНОПРОЄКТИ UKRAINE FACILITY?

Представник WWF-Україна Ярослав Телешун зазначає, що значна частина зобов'язань України перед ЄС пов'язана із захистом довкілля і водночас з мінімізацією корупційних ризиків:

Ярослав Телешун
представник WWF-Україна

Окремо слід наголосити на тому, що є процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД) і стратегічної екологічної оцінки (СЕО) насамперед – це не лише про збереження довкілля та здоров'я людей, а й запобіжник від виникнення корупційних ризиків. Послаблення цих інструментів суперечило б не лише курсу України на членство в ЄС та її міжнародним зобов'язанням, а й принципам сталого, прозорого та підзвітного відновлення, закладеним у механізмі Ukraine Facility.

У контексті антикорупційних запобіжників та захисту довкілля, не можна не згадати той факт, що фракція Юлії Тимошенко майже не дала голосів, коли після минулорічних протестів громадян та застереження міжнародних партнерів торік парламент був вимушений відновити незалежність антикорупційних органів НАБУ і САП. Лідерка партії з трибуни заявила:

Юлія Тимошенко
лідерка партії
“Батьківщина”

Люди вийшли, не знаючи, що таке НАБУ і САП, вони вийшли за боротьбу проти боротьби з корупцією. Вони вийшли за те, щоби корупція в країні припинилася. Вони вийшли проти “бесприделу”, який їх дістав. І вони не знають нюансів тих законопроектів, які голосувалися.

Під час цих дебатів у парламенті позицію Тимошенко “заулююкали” представники ЄС, через що “батьківщинівець” **Сергій Власенко** показав **Петру Порошенко** непристойний жест.

Власенко показує жест “фак” Петро Порошенко, який “заулююкав” виступ Тимошенко щодо НАБУ і САП

Що стосується Європейської солідарності, то під час розгляду Ukraine Facility Plan підтримка фракції залежить від теми законопроекту. У середньому ЄС дає 37,6% голосів. Найменше підтримують законопроекти, пов'язані із бізнесом, а найбільшою підтримкою користуються проекти щодо охорони довкілля. Тоді підтримка може зрости до 75%.

Народна депутатка від “Європейської солідарності” **Іванна Климпуш-Цинцадзе**, яка очолює комітет з питань євроінтеграції, зазначає, що для посилення довіри партнерів Україна ще має виконати низку вимог:

Іванна Климпуш-Цинцадзе

народна депутатка
("ЄС")

Зокрема вони стосуються прозорості та незалежності діяльності органів прокурори, реформування Державного бюро розслідувань і Антикорупційної стратегії на 2026-2030 років. Уряд вніс Антикорупційну стратегію лише під тиском парламентарів і її досі не проголосували, хоча держава мала би вже її виконувати від початку цього року.

Важливо зазначити, що з Антикорупційною стратегією питання є не лише до Уряду та Верховної Ради, але і до НАЗК, бо саме вони зірвали строки підготовки проєкту документу. Закон “Про запобігання корупції” зобов’язує Агентство розробити стратегію до 1 серпня минулого року, але документ надійшов в Кабмін лише на початку цього року (ст. 18).

Втрата 2,3 млрд євро за невиконання індикаторів Ukraine Facility Plan. Графіка з презентації сайту консорціуму [Resilience, Reconstruction and Relief for Ukraine](#)

Тут варто нагадати, що коли Національне агентство з питань запобігання корупції працювало над проєктом Антикорупційної стратегії, то “Голка” виявила низку корупційних ризиків у розділі “Будівництво”, який готували зокрема і помічники колишньої голови партії “Слуга народу” Олена Шуляк. Ці ризики у проєкті стратегії наразі вдалося мінімізувати.

Народна депутатка Іванна Климпуш-Цинцадзе нагадує, що такі ж ризики існували, коли Шуляк лобіювала містобудівну “реформу” 5655:

Іванна Климпуш-Цинцадзе

народна депутатка (“ЄС”)

Тоді попри суспільний резонанс, Верховна Рада цей ганебний документ таки ухвалила, і лише після критики Європарламенту Зеленський був змушений дати задню і не підписав його. Та навіть після схеми намагалися провести через рішення Уряду. Зараз міни закладають у Цивільний кодекс, який готують до другого читання і проти якого виступає низка громадських організацій. Взагалі таких кричущих випадків не злічити. Особливо злить, коли неприкриту корупцію і порушення євроінтеграційних зобов'язань маркують і просувають як євроінтеграційні ініціативи. Це підриває довіру до процесу.

І якщо з містобудівною “реформою” і громадський сектор, і міжнародні партнери змогли виявити і вчасно зупинити ризики, то так буває не завжди. **Під виглядом виконання вимог Ukraine Facility Plan до законопроєкту можуть закласти норми, які фактично погіршують становище громадян або створюють нові лазівки для влади.**

Так під час аналізу законопроєкту “Про основні засади житлової політики” експерт **Георгій Могильний** виявив, що норми документу передбачають скасування спільного обов’язку держави та органів місцевого самоврядування надавати безкоштовне житло з подальшою приватизацією для тих, хто стоїть у квартирній черзі. **Водночас саме таких змін План Ukraine Facility не передбачав.** Навіть за консервативними оцінками Мінрегіону, йдеться про списання з держави та органів місцевого самоврядування зобов’язань перед громадянами на суму понад 900 млрд грн.

При цьому Мінрегіон в супровідній документації, і голова комітету з питань організації державної влади та місцевого самоврядування **Олена Шуляк**, стверджували, що прийняття цього проєкту до кінця 2025 року є необхідним для виконання зобов’язань саме за планом Ukraine Facility.

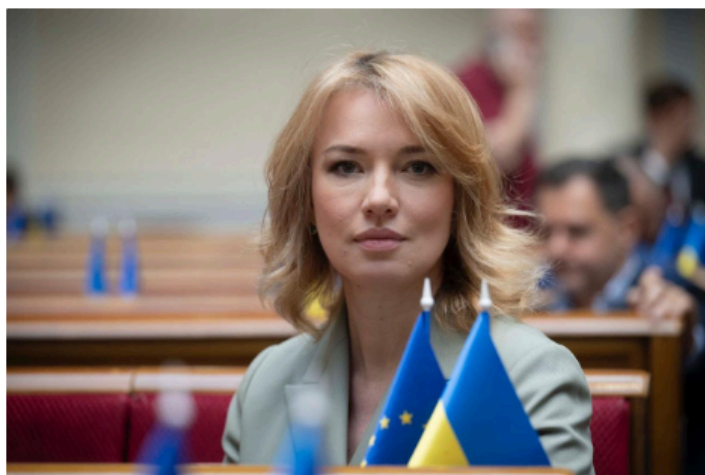
Так само було і зі скасуванням Господарського кодексу, яке лобіював спікер **Руслан Стефанчук** (проєкт 6013). Ухвалений закон фактично відкриває можливості для найбільш масштабного за період незалежності України перерозподілу державної власності у позаприватизаційний спосіб. При цьому належного захисту від приватизації для стратегічних підприємств, як того вимагає Конституція, Верховна Рада не передбачила.

Окрім Ukraine Facility Plan є ще один важливий список для міжнародної спільноти – це так званий план Качки-Кос. Документ назвали так з огляду на те, що над домовленостями між Україною та ЄС працювали колишній віцепрем’єр з питань євроінтеграції **Тарас Качка** та єврокомісарка **Марта Кос**. Це документ із десяти пунктів, які мають бути виконані упродовж цього року, але станом на липень Україні вдалося реалізувати цей план лише на 15%.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

Олена Шуляк: Житлова реформа потрібна Україні вже багато років, а вимога Ukraine Facility може стати пусковим механізмом для неї

10 СІЧНЯ 2025

Заява Олени Шуляк щодо необхідності прийняття житлової реформи як частини Ukraine Facility Plan. Знімок екрану з сайту партії "Слуга народу".

Рятівне коло для "монобільшості". Хто дає вирішальні голоси і коли це робить ЄС?

"Слуга народу" залишається кісткою парламенту. У середньому фракція дає 207 голосів "за", а цього недостатньо для ухвалення закону. Примітно, що після того, як **Дмитро Разумков** сформував своє міжфракційне об'єднання "Розумна політика", – це з 2022 року негативно позначилося на ситуації з голосами у фракції "Слуга народу" за рахунок того, що група Разумкова почала гірше відвідувати засідання.

Тому владі доводиться добирати голоси в інших фракціях і депутатських групах. І тут усе залежить від того, за що саме голосує Верховна Рада.

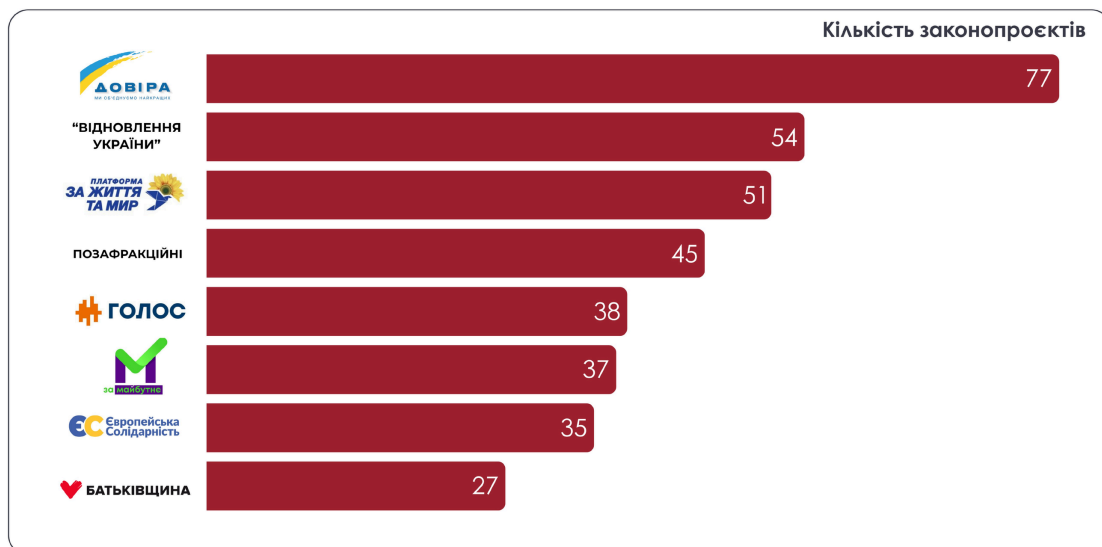
Щоб зрозуміти, хто насправді допомагає законопроекту стати законом, “Голка” рахувала не просто кількість голосів “за” від кожної фракції чи групи, а ввела два поняття – **допоміжні** та **вирішальні** голоси.

Якщо “Слузі народу” будь-яка фракція чи група допомогли разом з іншими фракціями чи групами подолати поріг у 226 голосів – такі голосування фіксуються як допоміжні.

Тобто один закон може мати кілька таких допоміжних груп, якщо без голосів кожної з них окремо 226 не набирається. Цей показник демонструє, скільки разів фракція чи група була необхідною частиною більшості, але не означає, що саме вона одна “протягнула” закон.

Допоміжні голоси

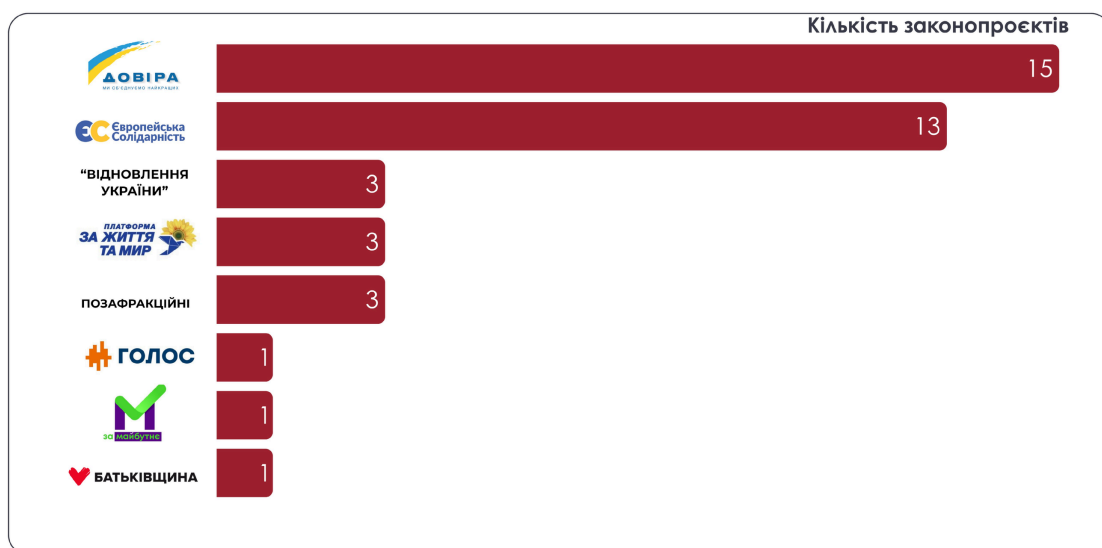
З допоміжними голосами найчастіше монобільшості допомагає група “Довіра”. На її рахунку 77 допоміжних голосувань. Що цікаво, якщо разом скласти уламки забороненої партії ОПЗЖ, а це депутатські групи “Відновлення України” і “Платформа за життя та мир”, то тут допоміжних голосувань було більше, ніж у “Довіри” – 105. І під час війни тандем “Слуги народу” – уламки ОПЗЖ, як показують дані, лише посилився.

Але олоши певної політичної сили можуть бути не допоміжними, а вирішальними. Це трапляється, тоді, коли, прибрати голоси **однієї** фракції чи групи, результат буде нижче 226. Тобто законопроект не став би ніколи законом саме без цих голосів.

Наприклад, закон “Про Бюро економічної безпеки України” отримав всього 242 голоси і тут “Довіра” дала 17 голосів. Якщо від загальної кількості голосів відняти це число, то різниця буде 225 – це на один голос менше, ніж потрібно для ухвалення. Саме “Довіра” – лідер за кількістю вирішальних голосів: на її рахунку 15 законів, які прийняті у такий спосіб.

Вирішальні голоси

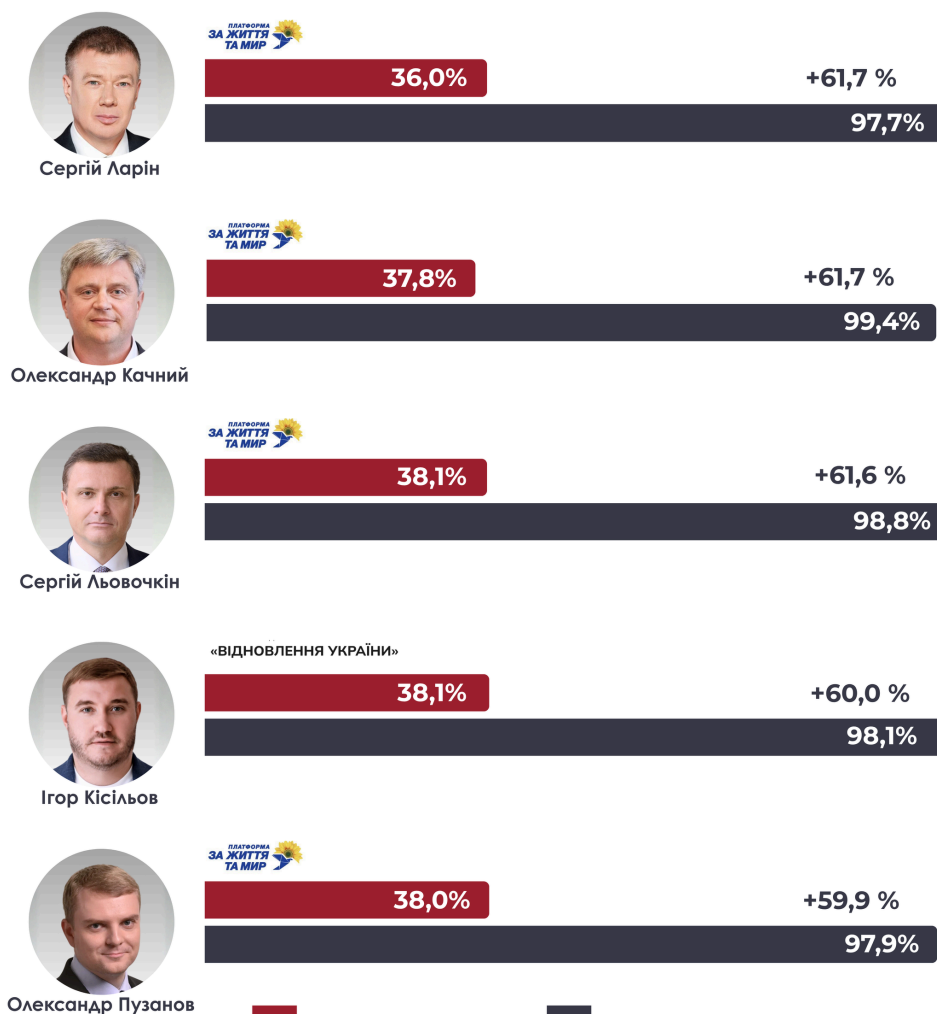

Варто зазначити, що і "Довіра", і уламки ОПЗЖ допомагають, коли мова йде про кадрові питання. І окремо варто акцентувати увагу, що є народні депутати, які були обрані від проросійської партії ОПЗЖ, і які після повномасштабного вторгнення намагаються відбілитися і голосують посилено в унісон зі "Слугами народу". У топ-5 увійшли **Сергій Ларін**, **Олександр Качний**, **Сергій Львовчкін**, **Ігор Кісільов** та **Олександр Пузанов**.

ЕФЕКТ ВІДБІЛЮВАННЯ:

ТОП-5. ХТО З ЕКС ОПЗЖ ГОЛОСУЄ З ВЛАДОЮ

"ЗА" до 2022 р.

"ЗА" після 2022 р.

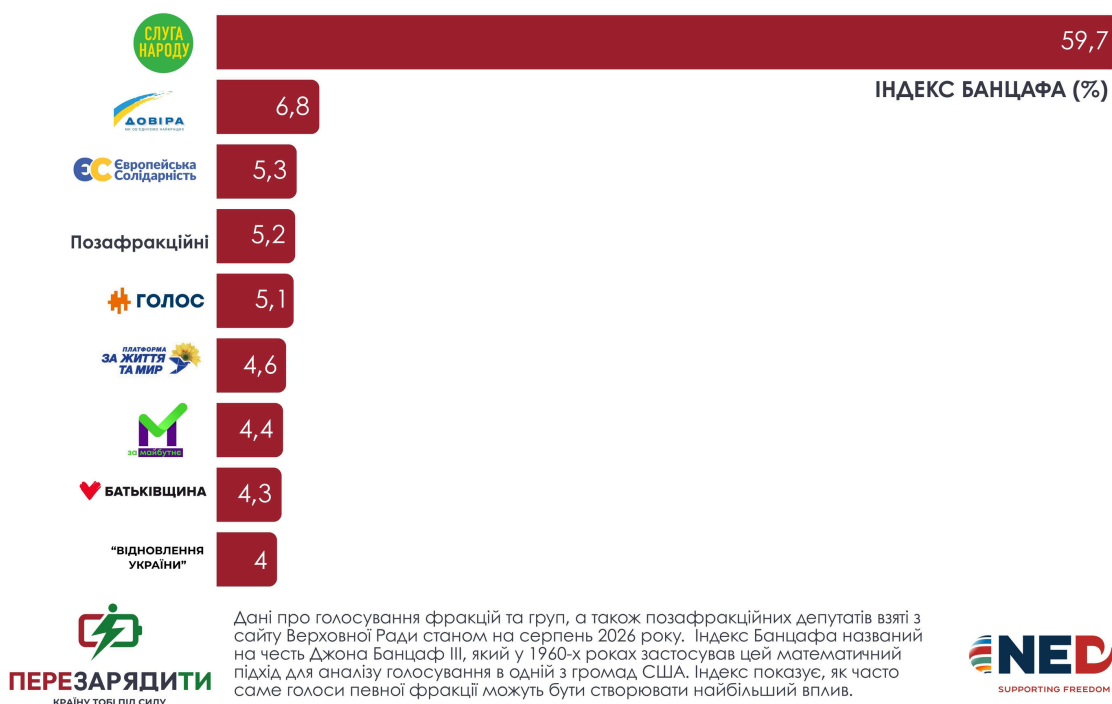
А є ще третя метрика, яка визначає у органі влади силу голосів (індекс Банцафа). Таку методологію запропонував Джон Банцаф III, який у 1960-х роках застосував цей математичний підхід для аналізу голосування в одній з громад США.

Якщо вирішальні голоси показують, скільки разів фракція чи група реально рятувала конкретний закон, то індекс Банцафа працює інакше: він показує, наскільки структурно важливою є фракція для ухвалення рішень загалом – незалежно від того, як часто вона це насправді робить.

Тобто невелика фракція чи депутатська група може мати значний вплив, якщо без неї необхідна кількість голосів просто не набирається. І навпаки – голоси великої фракції не завжди дають їй пропорційний вплив: якщо поріг можна подолати і без неї, її додаткові голоси стають несуттєвими.

СИЛА ГОЛОСУВАННЯ

Порахований у розрізі тем голосувань, індекс Банцафа показує не просто хто скільки голосів дав, а хто є найвпливовішим гравцем у конкретній сфері. Якщо за загальною кількістю вирішальних голосів, якщо не брати до уваги “Слуг народу”, лідирує “Довіра”, то за індексом Банцафа на друге місце несподівано виходить “Європейська солідарність”. Ця фракція стає структурно важливою саме тоді, коли йдеться про євроінтеграційні питання, ратифікації міжнародних угод, безпекові чи соціальні закони – тобто має чітку тематичну спеціалізацію впливу.

Але найцікавіше, що саме індекс Банцафа дозволив “Голці” виявити можливі бартерні голосування з боку депутатської групи “За майбутнє”. Політиків з цієї групи пов’язують із групою Коломойського. Представники групи рідко дають значну кількість голосів під час голосування. Натомість підтримка групи різко зростає у ситуаціях, коли є ознаки ситуативного обміну голосами: група може підтримати потрібне владі рішення, якщо натомість отримує підтримку питання, важливого для неї.

Показовий приклад – ГОЛОСУВАННЯ за “Бюджет-2026”. Опозиційні фракції “Європейська солідарність” і “Голос” не підтримали проєкт бюджету. Тому в “За майбутнє” по суті була золота акція – на їхні голоси партія влади дуже сильно розраховувала. Але урядовий проєкт бюджету містив механізм, покликаний мінімізувати фінансові наслідки “закону Ігоря Мазепи”. Згідно з цим законом, якщо пройшло 10 років, то ані громада, ані держава не може повернути собі зелені зони, узбережжя чи об’єкт культурної спадщини. А якщо 10 років ще не минуло, то на рахунок суду треба внести з бюджету депозит з бюджету – ринкову вартість об’єкта. Для того, щоб для депозитів у бюджеті з’явилися кошти – їх треба було передбачити у державному бюджету. А з огляду на те, що коштів у війну немає, – то уряд прописав проєкт бюджету на 2026 рік так, щоб спробувати відтермінувати дію цього шкідливого закону.

І саме тут виникає показовий збіг інтересів. Щоб заблокувати спробу уряду захистити і бюджетні кошти, і майно держави, то у проєкті бюджету з'явилися правки, які мали однакових авторів: голову фракції “Слуга народу” Давида Арахамію, **Ігоря Фріса** та співголову депутатської групи “За майбутнє” **Тараса Батенка**. Саме Фріс був одним із ключових авторів “закону Ігоря Мазепи”, а Батенка і Фріса медіа раніше **пов'язували** з неформальною групою Коломойського, які вигідні така легізація вкраденого у держави.

Тобто в цьому випадку йдеться вже не просто про збіг голосувань. **Є спільний інтерес, спільне авторство поправок і залежність голосів групи від проходження потрібного їй рішення.**

Аналіз голосувань народних депутатів показує, що український парламент фактично працює в режимі ситуативної більшості. Голова фракції “Слуга народу” Давид Арахамія щоразу будує партнерства по-різному: “Довіра” для економічних питань або, як і уламки ОПЗЖ, – для кадрових рішень, “Європейська солідарність” – для частини реформ та євроінтеграційних законів. А коли геть сутожно з голосами – із “За майбутнім” можна домовитися про бартер.

Голова депутатської групи “Довіра” **Олег Кулініч** твердить, що справжня коаліція наразі неможлива і тому Верховна Рада продовжить роботу у форматі ситуативної коаліції:

Олег Кулініч

голова депутатської
групи "Довіра"

Що тішить, що суб'єктність парламенту зросла саме тоді, коли уряд очолила Юлія Свириденко. Міністри почали діалог з народними депутатами. Зараз новий прем'єр – Сергій Корецький. Але ця культура спілкування з парламентарями, на щастя, зберігається

“

“

“Служі народу” за таких умов дійсно немає потреби формувати широку коаліцію. Тим більше, що ЄС та “Голос” – їхні політичні опоненти, а, згідно з Конституцією, коаліцію можна будувати лише з фракціями, а не депутатськими групами. Тому уламки колишньої ОПЗЖ чи групи “Довіра” не можуть стати офіційною частиною коаліції, хіба що окремі депутати вирішать увійти до фракції партії влади, а це – репутаційні ризики.

Модель, що тримається на ситуативних домовленостях, здатна ухвалювати рішення. Але вона не залишає по собі того, хто відповідав би за курс держави, коли щось піде не так.

Дослідження про роботу парламенту створене на основі відкритих даних, які були систематизовані у цифровому сервісі в рамках проєкту “Перезарядити країну тобі під силу”, який підтримує NED.

Отримати доступ до цифрового сервісу, де містяться систематизовані дані, може кожен, направивши листа з проханням про доступ ngo.holka@gmail.com.

“Главком” виступає інформаційним партнером проєкту.